

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Lansarea unei consultări privind un pilon european al drepturilor sociale

[COM(2016) 127 final]

(2017/C 125/02)

Raportori: domnul **Jacek KRAWCZYK**

doamna **Gabriele BISCHOFF**

domnul **Luca JAHIER**

Sesizare	Comisia Europeană, 8.3.2016
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	10.1.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	25.1.2017
Sesiunea plenară nr.	522
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	247/1/2

Cuvânt-înainte

Articolul 3 din Tratatul UE: „[...] (Uniunea) [...] acționează pentru dezvoltarea durabilă a Europei, întemeiată pe o creștere economică echilibrată și pe stabilitatea prețurilor, pe o economie socială de piață cu grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forței de muncă și spre progres social, precum și pe un nivel înalt de protecție și de îmbunătățire a calității mediului. [...]”

Prezentul aviz prezintă contribuția inițială a Comitetului Economic și Social European la elaborarea unui potențial viitor pilon european al drepturilor sociale. El se bazează pe discuțiile bogate și ample din cadrul celor 28 de dezbateri naționale care au fost organizate de către Comitet și care, în opinia sa, contribuie la valoarea adăugată a acestui aviz. Comitetul subliniază că pilonul trebuie elaborat cu implicarea puternică a societății civile, inclusiv a partenerilor sociali de la toate nivelurile. El insistă asupra faptului că este nevoie de mai multă claritate cu privire la ce anume se dorește să fie, în ultimă instanță, acest pilon și la definirea domeniului său de aplicare.

Comitetul este de părere că pilonul trebuie să devină un proiect pozitiv pentru toți și să fie aplicat în toate statele membre ale UE, recunoscând totodată că zona euro ar putea necesita anumite instrumente sau mecanisme specifice. Comitetul consideră că viitorul muncii – cu toate șansele și provocările intrinseci ale acesteia – ar trebui să reprezinte prioritatea absolută a dezbaterilor pe marginea pilonului.

1. Introducere

1.1 În urma solicitării președintelui Comisiei Europene adresate Comitetului Economic și Social European (CESE) pentru o contribuție a CESE la consultarea privind un pilon european al drepturilor sociale ⁽¹⁾, Comitetul a lansat consultări ample cu societatea civilă ⁽²⁾ din cele 28 de state membre. În total, 116 membri ai CESE și aproape 1 800 de alți reprezentanți ai organizațiilor societății civile au participat la aceste dezbateri naționale.

1.2 Avizul CESE pe tema *Pilonul european al drepturilor sociale* reflectă și cuprinde principalele concluzii și recomandări ale acestor dezbateri de la nivel național. Comitetul ia notă de intenția Comisiei „[...] de a stabili un număr de principii esențiale pentru a sprijini piețele muncii funcționale și echitabile și sistemele de securitate socială” ⁽³⁾ și consideră că pilonul este o inițiativă foarte importantă pentru sustenabilitatea UE. În acest context, prezentul aviz al CESE constituie un prim pas în procesul de

⁽¹⁾ Scrisoarea domnului JUNCKER, președintele Comisiei Europene, adresată domnului DASSIS, președintele CESE, din data de 8 martie 2016.

⁽²⁾ În conformitate cu terminologia CESE, termenul de „societate civilă” se referă la „societatea civilă organizată și reprezentativă”. A se vedea, de asemenea, JO C 329, 17.11.1999, p. 30 și JO C 193, 10.7.2001, p. 117.

⁽³⁾ Cf. nota de subsol 1.

creare a unui astfel de pilon, aflat în curs de desfășurare. Comitetul își declară intenția de a contribui în continuare la dezbaterile pe această temă, în special după adoptarea, în 2017, a Cărții albe a Comisiei.

2. Provocări și priorități

2.1 În 2017, Uniunea Europeană va sărbători cea de a 60-a aniversare a semnării Tratatului de la Roma. Această aniversare marcantă este o ocazie de a sărbători realizările UE, dar trebuie să fie și momentul de a aborda provocările politice, economice și sociale majore ale Europei. În numeroase state membre a scăzut încrederea cetățenilor în Uniunea Europeană. Pentru prima dată în istoria sa, UE va asista, probabil, la despărțirea de un stat membru.

2.2 De la șocul crizei financiare din 2008, o serie întregă de alte crize au pus la încercare Uniunea Europeană. Cu toate că situațiile diferă de la un stat membru la altul și că au existat răspunsuri politice diferite, în prezent, UE se confruntă cu numeroase provocări, printre care se numără: o perioadă prelungită de șomaj ridicat, niveluri inacceptabile ale șomajului în rândul tinerilor, instabilitate economică și degradarea situației sociale, inclusiv creșterea nivelului de sărăcie și de inechitate. La acestea se pot adăuga globalizarea, evoluțiile demografice și digitalizarea. Incapacitatea UE de a face față în mod adecvat aflului de solicitanți de azil și migranți a contribuit la sentimentul general că UE nu mai poate oferi soluții politice și practice care să funcționeze în interesul tuturor. Partidele eurosceptice, populiste și naționaliste încearcă să exploateze aceste temeri oferind soluții simpliste la probleme complexe, incriminând anumite componente ale comunităților noastre și creând clișaje periculoase în societate.

2.3 Unele dintre provocările și divergențele dintre statele membre și din interiorul acestora au fost agravate de criză. Ele sunt rezultatul, printre altele, al lipsei creșterii economice și al deficiențelor structurale care caracterizează piețele forței de muncă și sistemele de protecție socială din Europa și care, într-o mare măsură, au precedat criza, sau sunt exacerbate de acestea. Elementul care va aduce o schimbare va fi capacitatea colectivă a UE și a statelor sale membre de a crea condițiile necesare pentru o creștere durabilă și pentru crearea de locuri de muncă.

2.4 CESE salută inițiativa Comisiei de a lansa o consultare publică cu privire la un pilon european al drepturilor sociale, ca parte a efortului de a asigura „o piață a forței de muncă echitabilă și cu adevărat paneuropeană”, de a realiza „o Europă socială cu rating AAA” și de a servi ca busolă pentru reînnoirea convergenței în zona euro. Totuși, există multă incertitudine cu privire la ce intenționează să reprezinte acest „pilon” în ultimă instanță. Mai presus de toate, CESE subliniază că pilonul european al drepturilor sociale trebuie să se concretizeze printr-un proiect benefic pentru toți. Astfel, respectivul pilon poate contribui la recâștigarea încrederii în capacitatea UE de a îmbunătăți perspectivele de viață ale generațiilor actuale și viitoare.

2.5 În acest scop, pilonul trebuie să abordeze și provocările specifice care apar pe piața forței de muncă și în sistemele de protecție socială, în vederea realizării unui echilibru echitabil între dimensiunea economică și cea socială, precum și pentru a contribui la combaterea sărăciei, a excluziunii sociale și a inegalităților.

2.6 CESE recunoaște că modelul economic și social european se bazează pe înțelegerea comună a importanței creșterii ocupării forței de muncă, a progresului social și a productivității, ca factori-cheie ai unei dezvoltări economice sustenabile, benefică tuturor în mod echitabil. Procesul de pregătire a pilonului reprezintă o oportunitate de reafirmare a angajamentului nostru comun față de modelul social european, garantând în același timp că sistemele naționale de protecție socială și piețele forței de muncă sunt adaptabile și adecvate pentru viitor⁽⁴⁾. CESE subliniază necesitatea creșterii și a competitivității în întreaga UE. În acest context, Comitetul subliniază nevoia de corelare a politicilor economice, sociale și de ocupare a forței de muncă⁽⁵⁾.

2.7 CESE este convins că politicile și acțiunile europene și naționale care urmăresc succesul economic și progresul social trebuie să se regăsească într-o poziție mai importantă în dezbaterile politice ale UE. În plus, elaborarea de politici europene și naționale coerente și care se consolidează reciproc este importantă. În cadrul acestor eforturi, este necesară adoptarea unui nou mod de a gândi, orientat spre schimbare.

2.8 În timp ce procesul semestrului european continuă, Strategia Europa 2020, care vizează „o creștere inteligentă, durabilă, favorabilă incluziunii”, a trecut pe un loc secundar, iar speranțele de atingere a obiectivelor sale sociale, în special a obiectivelor de realizare a unei rate de ocupare a forței de muncă de 75 %, sau de scoatere a 20 de milioane de persoane din sărăcie, s-au diminuat. În mod similar, Recomandarea din 2008 privind incluziunea activă⁽⁶⁾ a avut un impact limitat.

⁽⁴⁾ Dezbaterile la nivel național din Irlanda, Letonia, Portugalia și Spania.

⁽⁵⁾ Articolul 3 din Tratatul UE: „[...] (Uniunea) [...] acționează pentru dezvoltarea durabilă a Europei, întemeiată pe o creștere economică echilibrată și pe stabilitatea prețurilor, pe o economie socială de piață cu grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forței de muncă și spre progres social, precum și pe un nivel înalt de protecție și de îmbunătățire a calității mediului.”

⁽⁶⁾ JO L 307, 18.11.2008, p. 11.

2.9 Ca punct de plecare, pilonul ar trebui să promoveze acquis-ul social european existent și aplicarea sa integrală și corespunzătoare. Dacă se are în vedere adoptarea de noi inițiative și instrumente legislative cu caracter obligatoriu, acest lucru trebuie realizat în conformitate cu bazele și procedurile juridice existente. Statutul juridic al pilonului rămâne încă de stabilit, la fel ca și raportul său cu principalele instrumente internaționale referitoare la drepturile omului⁽⁷⁾. CESE subliniază însă că drepturile sociale trebuie să se aplice tuturor celor care locuiesc în UE și tuturor statelor membre ale UE, recunoscând în același timp că pentru zona euro poate fi nevoie de instrumente/mecanisme specifice.

2.10 Investițiile în viitor sunt esențiale, dar Europa continuă să sufere din cauza unei lipse de investiții publice și private productive. CESE recunoaște eforturile depuse în cadrul „Planului Juncker” pentru investiții⁽⁸⁾ și salută extinderea acestuia. În cea de a doua etapă, trebuie direcționate mai multe investiții către țările și regiunile care au nevoie de acestea în cea mai mare măsură, pentru a le stimula economia și dezvoltarea și pentru a evita creșterea decalajului între statele membre și în interiorul acestora. Proiectele de investiții în infrastructura socială ar trebui, de asemenea, sprijinite suficient prin Planul Juncker.

2.11 Discuțiile referitoare la pilon se desfășoară în paralel cu alte dezbateri-cheie la nivel mondial și european, în special în ceea ce privește viitorul Europei și viitorul pieței forței de muncă. Discuțiile pe tema viitorului Europei din cadrul reuniunii la nivel înalt de la Roma, din 2017, ar trebui să țină seama de dezbaterile referitoare la pilonul european al drepturilor sociale. CESE subliniază necesitatea unei sinergii și coerențe în aceste discuții, care vor modela viitorul nostru comun. Dezvoltarea pilonului ar trebui să țină cont de Strategia Europa 2020 și să desprindă învățăminte din problemele întâmpinate la punerea acesteia în aplicare. De asemenea, pilonul ar trebui corelat cu o strategie globală⁽⁹⁾ a UE pentru punerea în aplicare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă adoptată de Organizația Națiunilor Unite în 2015, cu obiectivele sale de dezvoltare durabilă. Acestea stabilesc o agendă prin care se urmărește o schimbare reformatoare la nivel mondial pentru a pune capăt sărăciei, pentru a proteja planeta, pentru a asigura protecția drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor cu handicap, astfel cum sunt consfințite prin Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (UNCRPD), pe care UE și statele membre sunt obligate să o pună în aplicare, și pentru a garanta prosperitatea tuturor⁽¹⁰⁾. La nivelul UE, trebuie depuse eforturi și în vederea punerii în aplicare în întregime a legislației UE referitoare la combaterea discriminării și la egalitatea de gen⁽¹¹⁾.

2.12 În paralel cu consultarea publică a Comisiei, CESE a lansat o serie de dezbateri la nivel național în cele 28 de state membre, pentru a sensibiliza opinia publică dincolo de Bruxelles cu privire la inițiativă, pentru a stimula dezbaterile și pentru a discuta în mod deschis modul în care ar trebui dezvoltat pilonul. Multe dintre rezultatele acestor dezbateri la nivel național se reflectă în prezentul aviz.

2.13 Este imperios necesar să se definească mai bine domeniul de aplicare al pilonului. CESE consideră că această inițiativă ar trebui să includă toți cetățenii și să cuprindă toate etapele ciclului de viață. CESE se declară preocupat de faptul că în comunicarea Comisiei pe tema pilonului nu se face referire la solicitanții de azil și la migranți.

2.14 Rolul societății civile trebuie să fie mai bine recunoscut și consolidat. Dialogul civil trebuie consolidat pentru a garanta că persoanele, inclusiv tinerii⁽¹²⁾ și persoanele aflate în situații vulnerabile sau care se confruntă cu discriminarea, simt că sunt în măsură să participe la proiectarea, punerea în aplicare și revizuirea proceselor de luare a deciziilor. Partenerii sociali au de jucat un rol specific în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor care afectează în mod direct sau indirect ocuparea forței de muncă și piața forței de muncă. Trebuie promovat și susținut dialogul social, respectând în același timp autonomia partenerilor sociali și a negocierilor colective și crescând capacitatea partenerilor sociali de a se angaja în dialogul social. Necesitatea implicării adecvate a partenerilor sociali și a societății civile în discuțiile pe tema pilonului a fost subliniată în numeroase dezbateri la nivel național⁽¹³⁾. În trei dezbateri, a fost scoasă în evidență importanța creării unei abordări și a unei implicări consensuale⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx>

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_ro

⁽⁹⁾ JO C 34, 2.2.2017, p. 58.

⁽¹⁰⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

⁽¹¹⁾ Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 privind egalitatea de tratament între persoane, indiferent de rasă sau de origine etnică (JO L 180, 19.7.2000, p. 22).

Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO L 303, 2.12.2000, p. 16).

Directiva 2004/113/CE a Consiliului din 13 decembrie 2004 de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii (JO L 373, 21.12.2004, p. 37).

Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (JO L 204, 26.7.2006, p. 23).

⁽¹²⁾ Importanța implicării tinerilor în dialog a fost abordată în mai multe dezbateri la nivel național, de exemplu, în Slovenia.

⁽¹³⁾ Dezbaterile la nivel național din Irlanda, Țările de Jos, Portugalia, Finlanda, Belgia, Grecia, Slovacia, Slovenia și Croația.

⁽¹⁴⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu în Cipru, Belgia și Țările de Jos.

3. Viitorul muncii

3.1 CESE este convins că viitorul pieței forței de muncă ar trebui să reprezinte o prioritate-cheie în cadrul dezbaterilor privind pilonul, pentru a aborda schimbările majore în curs din acest domeniu. CESE consideră că este nevoie de o abordare mai coerentă și integrată și, prin urmare, solicită o strategie europeană coerentă de ocupare a forței de muncă, printre altele din perspectiva viitorului pieței forței de muncă, care să vizeze următoarele teme:

- investiții și inovare;
- ocuparea forței de muncă și crearea de locuri de muncă de calitate;
- condiții de muncă echitabile pentru toți;
- tranziții echitabile și fluide sprijinite de politici active pe piața forței de muncă;
- implicarea tuturor părților interesate, în special a partenerilor sociali⁽¹⁵⁾.

3.2 Sarcina de definire și gestionare a schimbărilor care au loc pe piața forței de muncă este repartizată între mai mulți actori instituționali. Toate părțile interesate trebuie să colaboreze pentru a se asigura că viitorul muncii este echitabil și favorabil incluziunii, oferind oportunități de angajare tuturor și conducând la progrese sociale. CESE este convins că este în interesul tuturor să existe o forță de muncă bine educată, bine calificată și motivată, cu un venit decent și acces la locuri de muncă de calitate. Asigurarea unor rezultate viitoare pozitive va depinde de investițiile necesare pentru a furniza cetățenilor instrumentele de care au nevoie pentru a se adapta la aceste schimbări, pentru a asigura mecanisme de siguranță adecvate și pentru a stimula inovarea, nu în ultimul rând inovarea socială.

3.3 Schimbările pe piața forței de muncă ar trebui valorificate pentru „promovarea unei creșteri economice susținute, favorabile incluziunii și sustenabile, a ocupării forței de muncă depline și productive, precum și a muncii decente pentru toți”⁽¹⁶⁾. Acest obiectiv ar trebui abordat de UE, de statele membre și de partenerii sociali, în diferitele roluri care le revin. Organizațiile societății civile care reprezintă persoanele îndepărtate de piața forței de muncă ar trebui implicate, deopotrivă. Condițiile prealabile pentru a crea mai multe locuri de muncă de calitate sunt distribuite inegal între statele membre și în interiorul acestora. CESE solicită actorilor instituționali din statele membre să înregistreze rapid progrese către o strategie de soluționare a acestei inegalități prin alinierea la soluțiile cele mai favorabile lucrătorilor, combinată cu o politică activă în domeniul pieței forței de muncă. Această strategie ar trebui sprijinită de o Strategie europeană de ocupare a forței de muncă restructurată și favorabilă incluziunii și de o strategie industrială europeană coerentă și ambițioasă.

3.4 CESE a salutat deja întemeierea agendei UE pentru noi competențe și locuri de muncă⁽¹⁷⁾ pe conceptul de flexicurate și a subliniat necesitatea de a asigura echilibrul corect între flexicuratea internă și cea externă, atât în interesul unei piețe mai eficiente a muncii, cât și al protecției lucrătorilor. Comitetul a subliniat, de asemenea, importanța implicării active a partenerilor sociali în monitorizarea și evaluarea punerii în aplicare a politicilor de flexicurate⁽¹⁸⁾. Mai mult, CESE a subliniat faptul că politicile macroeconomice adecvate care să încurajeze creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, împreună cu un mediu de afaceri favorabil, care să realizeze și să susțină întregul potențial de creștere, reprezintă importante condiții prealabile pentru buna funcționare a flexicuratei. CESE a încurajat, de asemenea, statele membre și Uniunea Europeană să creeze și să mențină un cadru juridic simplu, transparent și previzibil, care să favorizeze adaptabilitatea și să consolideze drepturile salariaților, să asigure respectarea lor și posibilitatea de a fi apărute în justiție și să promoveze, în întreaga Uniune, un cadru juridic stabil pentru negociere colectivă și dialog social, atunci când aceste state pun în aplicare flexicuratea. În plus, a subliniat că este important ca partenerii sociali să se implice activ în dezbateri și în procesul decizional privind flexicuratea⁽¹⁹⁾. Echilibrarea flexibilității și a securității⁽²⁰⁾, precum și capacitatea pieței forței de muncă de a se adapta la noile provocări au fost abordate și evidențiate în dezbaterile naționale dintr-o serie de state membre⁽²¹⁾.

3.5 Condițiile-cadru de pe piețele forței de muncă trebuie să sprijine posibilitatea unei oferte noi și mai diversificate de cariere profesionale. Viața profesională necesită diferite forme de angajare a forței de muncă și diferite forme de muncă. Pentru aceasta, este nevoie de o legislație adecvată în materie de protecție a ocupării forței de muncă, care să ofere un cadru pentru a asigura condiții de muncă echitabile și să stimuleze recrutarea prin intermediul tuturor tipurilor de contracte de muncă.

⁽¹⁵⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu în Finlanda și Ungaria.

⁽¹⁶⁾ Obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 8.

⁽¹⁷⁾ O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă [COM(2010) 682 final].

⁽¹⁸⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 142.

⁽¹⁹⁾ JO C 211, 19.8.2008, p. 48.

⁽²⁰⁾ Dezbaterile la nivel național din Danemarca, Finlanda și Ungaria.

⁽²¹⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu, în Bulgaria, Letonia, Polonia, România, Slovacia și Slovenia.

3.6 Schimbările care au loc pe piața forței de muncă sunt numeroase și complexe. Trebuie să găsim modalități de a asigura tranziții sigure între diferite locuri de muncă, statute și de la șomaj la încadrarea în muncă, precum și de la educație la muncă, pentru întreaga forță de muncă. Capacitatea persoanelor de a realiza tranzițiile necesare în diferite etape ale vieții lor și disponibilitatea cadrelor și a mecanismelor de sprijin care să le permită să facă acest lucru vor configura în mod hotărâtor societatea în care trăim și prosperitatea noastră economică. CESE propune să se discute în mod holistic cadrele și mecanismele de sprijin menite să ajute aceste procese de tranziție.

3.7 Progresele tehnologice rapide modelează și modul în care trăim și muncim. Elaborarea proactivă a politicilor la nivelul UE și la nivel național poate și trebuie să asigure exploatarea oportunităților oferite de digitalizare, evitându-se sau reducându-se, în același timp, eșecurile⁽²²⁾. În dezbaterile naționale, pe lângă trimiterea frecventă la necesitatea de a investi în formare și infrastructură⁽²³⁾, s-a ajuns la concluzia, larg împărtășită, că digitalizarea reprezintă una dintre principalele provocări care ar trebui să se reflecte în cadrul pilonului⁽²⁴⁾. Prin urmare, trebuie evaluat cu atenție impactul acestor evoluții asupra pieței muncii și asupra standardelor, asupra economiei, asupra sistemelor de impozitare și de asigurări sociale, precum și asupra venitului de subzistență⁽²⁵⁾.

3.8 Agenda digitală și inițiativa privind piața unică digitală ar trebui să fie conectate la o nouă abordare globală privind viitorul pieței forței de muncă, prin care să se răspundă provocărilor economice, de ocupare a forței de muncă și sociale, inclusiv obiectivului de a asigura competențele necesare și condiții de concurență echitabile. CESE consideră că acest lucru poate fi realizat cel mai bine, în conformitate cu tratatele, printr-o abordare la nivelul adecvat, bazată pe drepturi, sprijinind accesul, printre altele, la educație și protecție socială, și printr-o mai bună coordonare a UE în domeniile în care aceasta nu are nicio competență legislativă.

3.9 După cum a subliniat deja CESE, „cooperarea este esențială”⁽²⁶⁾ în abordarea provocărilor generate de digitalizare. În acest context, CESE se adresează, în special, Comisiei Europene și nivelului de guvernare european în ansamblul său, guvernelor naționale, partenerilor sociali și societății civile extinse, în ansamblul ei. CESE a recomandat deja Comisiei Europene, OCDE și OIM să colaboreze cu partenerii sociali de la toate nivelurile corespunzătoare și cu organizațiile societății civile mai largi, în scopul de a elabora dispoziții adecvate privind asigurarea unor condiții de muncă decente și a protecției necesare, ținând cont de noile forme de muncă (cum ar fi munca online, „economia gig” și economia colaborativă)⁽²⁷⁾.

3.10 Ar trebui să se acorde o atenție deosebită creșterii nivelurilor de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor. După cum s-a menționat deja în avizele anterioare ale CESE, în programele naționale de reformă ar trebui luate măsuri specifice pentru combaterea șomajului în rândul tinerilor⁽²⁸⁾. Buna funcționare a sistemelor de învățământ profesional și tehnic (VET) bazate pe formarea duală contribuie la o mai bună ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor, cărora le poate facilita tranziția de la școală către lumea profesională⁽²⁹⁾. CESE a susținut ideea ca instituirea sistemelor de garanție pentru tineret în statele membre să fie finanțată printr-un fond special al inițiativei pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor, prevăzut în cadrul financiar multianual, și a apreciat crearea acestui fond⁽³⁰⁾.

3.11 Rolul dialogului social a fost subliniat în multe dintre dezbaterile la nivel național⁽³¹⁾. CESE este preocupat de faptul că există un număr de țări fără un dialog social adecvat⁽³²⁾, precum și țări/sectoare în care angajatorii și angajații nu sunt reprezentați în dialogul social și nu sunt implicați în negocierile colective. Ar trebui să se țină seama de acest lucru⁽³³⁾, precum și de necesitatea de a promova o soluție orientată spre dialog social care să contribuie în mod pozitiv la protecția lucrătorilor și la competitivitatea întreprinderilor. Negocierile colective ar trebui promovate la toate nivelurile corespunzătoare și, pentru a monitoriza acest lucru, CESE recomandă colectarea de date privind acoperirea în materie de negocieri colective în întreaga Europă, prin intermediul unor indicatori în cadrul semestrului european, respectând totodată pe deplin practicile și sistemele de relații de muncă naționale.

⁽²²⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 161.

⁽²³⁾ Dezbaterile la nivel național din Austria, Bulgaria, Republica Cehă, Croația, Danemarca, Germania, Finlanda, Ungaria, Luxemburg, Polonia, Slovacia și Spania.

⁽²⁴⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu în Bulgaria.

⁽²⁵⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 54.

⁽²⁶⁾ JO C 389, 21.10.2016, p. 50.

⁽²⁷⁾ A se vedea nota de subsol 25.

⁽²⁸⁾ JO C 161, 6.6.2013, p. 67.

⁽²⁹⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 57.

⁽³⁰⁾ A se vedea nota de subsol 28.

⁽³¹⁾ Dezbaterile la nivel național din Cipru, Estonia, Finlanda, Ungaria, Irlanda, Letonia, România, Slovenia și Slovacia.

⁽³²⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu în Ungaria.

⁽³³⁾ A se vedea nota de subsol 25.

3.12 Progresul tehnologic generează noi oportunități de locuri de muncă, dar conduce, totodată, și la dispariția unor locuri de muncă. Măsura în care se va întâmpla acest lucru este un subiect controversat și concluziile unor recente studii prospective diferă ⁽³⁴⁾.

3.13 În orice caz, investiția în capitalul uman trebuie să se afle în centrul oricărei viitoare strategii de lucru. Nivelul de competențe și abilități, în special de competențe digitale, va avea un rol esențial în pregătirea cetățenilor și a lucrătorilor pentru viitor. Introducerea unei „Garanții de competențe” ⁽³⁵⁾, susținută de investițiile necesare, ar putea oferi cadrul care să permită cetățenilor să dobândească abilitățile necesare de-a lungul vieții. Aceasta se va întemeia pe accesul la o educație de calitate pentru toți cetățenii UE, inclusiv la formarea profesională, la învățarea pe tot parcursul vieții și la oportunități pentru recalificare și extinderea competențelor.

3.14 Schimbările tehnologice pot consolida dezvoltarea competențelor, dar pot accelera totodată procesul de învechire a competențelor lucrătorilor din multe sectoare de activitate. Pe lângă actorii din domeniul educațional și comercial, colaborarea cu sindicatele, Cedefop și guvernele trebuie să joace de asemenea un rol în asigurarea compatibilității dintre competențe și abilități și cerințele în schimbare ale pieței forței de muncă ⁽³⁶⁾, inclusiv prin creșterea capacității de reacție a sistemelor de educație și formare profesională naționale la nevoile de competențe, aflate în schimbare. Acest lucru trebuie realizat într-un mod coerent. Dezvoltarea competențelor necesită timp și implică un volum suficient de resurse, fiind imperios necesare investiții mai mari și mai eficiente în domeniul educației și al formării profesionale. Trebuie, de asemenea, luate în considerare diversele efecte/rezultate pe care sistemele de educație și de protecție socială le au în țările și regiunile europene.

3.15 Noile forme de muncă evoluează atât de rapid încât dispozițiile contractuale nu reușesc să țină pasul cu ele, motiv pentru care trebuie analizat statutul lor juridic. CESE a solicitat clarificarea urgentă a statutului intermediarilor pe piața forței de muncă și al platformelor online, precum și o investigație privind statutul contractual al lucrătorilor activi prin intermediul platformelor online (*crowd working*) și prin alte forme noi de relații de muncă și de angajare. De asemenea, sunt necesare orientări pentru clarificarea eventualelor „zone gri” legate de statutul profesional în materie de impozitare și asigurări sociale ⁽³⁷⁾. Obiectivul general trebuie să fie garantarea unor condiții de muncă echitabile pentru toți și asigurarea faptului că toți lucrătorii sunt acoperiți de standardele fundamentale de muncă și de protecție socială adecvată.

3.16 Atunci când este vorba de promovarea flexibilității și a stabilității muncii negociate la toate nivelurile adecvate, în centrul atenției se află în special partenerii sociali, dar acest lucru necesită un angajament din partea guvernelor și a nivelului european de guvernare, pe lângă o mai bună cooperare între instituțiile UE, guverne și parteneri sociali. CESE a afirmat deja că UE și statele membre, în dialog cu partenerii sociali, ar trebui să examineze strategii privind modalitățile de adaptare a sferei de aplicare a standardelor de muncă și sociale, astfel încât acestea să reflecte condițiile unei piețe digitale a muncii ⁽³⁸⁾.

3.17 „Economia colaborativă” și alte noi modele de ocupare a forței de muncă nu ar trebui utilizate ca mijloc de a evita plata unor salarii decente și respectarea obligațiilor fiscale și de asigurări sociale ⁽³⁹⁾. De asemenea, CESE a sugerat deja că UE ar trebui să ia în considerare modalități prin care să poată fi încurajată dezvoltarea platformelor UE, astfel încât valoarea creată să rămână în economiile locale ⁽⁴⁰⁾.

3.18 Problema convergenței salariilor și a stabilirii unor salarii minime în statele membre a fost ridicată de participanții la unele dintre dezbaterile la nivel național ⁽⁴¹⁾. CESE consideră că este necesar să se depună în continuare eforturi în această direcție. Studiul OIM intitulat „Construirea unui pilon social pentru convergența europeană” ⁽⁴²⁾ este un punct de referință util. În acest studiu se arată că pot fi utilizați diferiți indicatori pentru a compara nivelurile salariilor minime, luând în considerare circumstanțele naționale, dar cel mai răspândit este raportul dintre salariul minim și salariul median (sau mediu). Mai mult, el arată că adoptarea unei abordări comune în ceea ce privește politica în materie de salariu minim la

⁽³⁴⁾ A se vedea, de exemplu, Frey and Osborne 2013: *The Future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?*, și Breugel 2014: *The computerisation of European jobs*.

⁽³⁵⁾ La 21 și 22 noiembrie 2016, Consiliul a ajuns la un acord politic cu privire la o recomandare pe tema „Parcursuri de actualizare a competențelor: noi oportunități pentru adulți” (fosta „Garanție de competențe”).

⁽³⁶⁾ A se vedea nota de subsol 25.

⁽³⁷⁾ A se vedea nota de subsol 25.

⁽³⁸⁾ A se vedea nota de subsol 22.

⁽³⁹⁾ A se vedea nota de subsol 22.

⁽⁴⁰⁾ A se vedea nota de subsol 22.

⁽⁴¹⁾ Menționat în țări din Europa Centrală și de Est, precum Bulgaria, Republica Cehă, Slovacia, dar și în Franța.

⁽⁴²⁾ Studii privind creșterea economică în condiții de echitate, Crearea unui pilon social pentru convergența europeană, Organizația Internațională a Muncii, 2016.

nivelul UE ar putea contribui la limitarea gradului de sărăcie în Uniunea extinsă și ar limita proporția persoanelor cu remunerație scăzută la nivel național. El sugerează că un punct de plecare ar putea fi o analiză tripartită la nivel național privind acoperirea, nivelul și respectarea salariului minim, astfel cum se menționează în instrumentele OIM. Studiul OIM afirmă, de asemenea, că concluziile mai multor studii evidențiază importanța unei abordări echilibrate – astfel cum se subliniază în Convenția nr. 131 – cu privire la elementele care urmează să fie luate în considerare la stabilirea nivelului salariului minim, în măsura în care este posibil și adecvat din punctul de vedere al condițiilor și practicilor de la nivel național, incluzând: (a) nevoile lucrătorilor și familiilor acestora, ținând seama de nivelul general al salariilor din țară, de costul vieții, de prestațiile de asigurări sociale și de standardele de viață relative ale altor grupuri sociale; (b) factorii economici, inclusiv cerințele de dezvoltare economică, nivelurile de productivitate și dorința de a atinge și de a menține un nivel ridicat al ocupării forței de muncă. Sunt necesare discuții suplimentare pe această temă, care ar trebui să aibă loc în contextul dezvoltării pilonului social. CESE subliniază că trebuie respectate pe deplin competențele esențiale și autonomia partenerilor sociali de la nivel național în ceea ce privește procesul de stabilire a salariilor, în conformitate cu practicile naționale. În anumite dezbateri la nivel național, s-a adus, de asemenea, în discuție necesitatea respectării repartizării competențelor și a principiului subsidiarității, precum și a rolului partenerilor sociali în stabilirea nivelului salariului minim⁽⁴³⁾. În ansamblu, CESE a afirmat deja că nu există convergență între statele membre din zona euro, în ciuda așteptărilor legate de zonele monetare optime (*optimal currency area* – OCA) endogene⁽⁴⁴⁾.

3.19 În anumite dezbateri de la nivel național, a fost recunoscut faptul că schimbările demografice⁽⁴⁵⁾ și modelele în schimbare din societate reprezintă alți factori care afectează profund piața forței de muncă. Politicile active în domeniul pieței forței de muncă trebuie să fie eficiente și orientate, în scopul obținerii de rezultate bune în materie de ocupare a forței de muncă. Într-una dintre țări, s-a adus în discuție posibilitatea de a implica agențiile private pentru a îmbunătăți acordarea de asistență activă persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă⁽⁴⁶⁾. Politicile europene în domeniul ocupării forței de muncă și al pieței forței de muncă trebuie să continue să aplice măsuri concrete pentru a pune în practică principiul nediscriminării la locul de muncă și pentru a asigura egalitatea tuturor categoriilor de lucrători⁽⁴⁷⁾.

3.20 Egalitatea de gen reprezintă un element central pentru garantarea unor condiții de muncă corecte pentru toți. Alături de prezența unui număr mai mare de femei pe piața forței de muncă, îmbătrânirea populației și prelungirea vieții profesionale sunt de natură să creeze responsabilități de îngrijire tot mai mari de-a lungul ciclului de viață. Flexibilitatea în viața activă, în timpul de lucru și un echilibru durabil între viața profesională și cea personală vor fi din ce în ce mai importante pentru toți lucrătorii. CESE a subliniat deja că concilierea vieții de familie cu viața profesională necesită coordonare într-o serie de domenii precum serviciile de îngrijire, concediul parental și asigurarea unor locuri de muncă compatibile cu viața de familie⁽⁴⁸⁾. CESE solicită o abordare care să integreze măsuri legislative și fără caracter legislativ, care să fie introduse la un nivel adecvat pentru a promova echilibrul dintre viața profesională și cea de familie în statele membre. Este important ca un volum suficient de investiții să fie direcționat către facilități de îngrijire accesibile și la prețuri convenabile. Acest lucru va contribui la creșterea generală a participării pe piața forței de muncă, în special în rândul femeilor și, totodată, cu normă întreagă.

3.21 O atenție deosebită ar trebui acordată integrării pe piața forței de muncă a categoriilor sociale vulnerabile și a minorităților. Situația economică, socială și culturală a persoanelor de etnie romă nu se îmbunătățește în majoritatea statelor membre, și, așa cum s-a afirmat într-un raport al CESE, strategia pentru romi ar trebui să fie inclusă în mod consecvent în semestrul european⁽⁴⁹⁾.

3.22 Sistemele de pensii durabile sunt de o importanță crucială, având în vedere îmbătrânirea societății europene. Comisia a afirmat că creșterea vârstei de pensionare în acord cu creșterea speranței de viață, combinată cu eforturile de promovare a îmbătrânirii active facilitează nu numai o reducere substanțială a cheltuielilor legate de pensii, ci și acumularea unor drepturi de pensie mai mari. Cu toate acestea, CESE a criticat deja propunerea Comisiei potrivit căreia vârsta de pensionare ar trebui ridicată, în acord cu creșterea speranței de viață, și a propus, în schimb, măsuri care apropie mai mult vârsta efectivă de pensionare de vârsta legală de pensionare⁽⁵⁰⁾. După cum a afirmat Comitetul pentru protecție socială, reducerea șomajului și încurajarea unei prezențe prelungite pe piața forței de muncă la ora actuală, inclusiv prin creșterea

⁽⁴³⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu în Finlanda și Danemarca.

⁽⁴⁴⁾ Mutații economice pe plan mondial, consecințe asupra competitivității UE (raport de informare).

⁽⁴⁵⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu în Finlanda, Slovenia, Malta, Irlanda, Polonia și Estonia.

⁽⁴⁶⁾ Dezbateri la nivel național din Republica Cehă.

⁽⁴⁷⁾ A se vedea nota de subsol 18.

⁽⁴⁸⁾ JO C 341, 21.11.2013, p. 6.

⁽⁴⁹⁾ Raportul CESE pe tema „O mai bună incluziune a comunității rome prin inițiative ale societății civile” (2014).

⁽⁵⁰⁾ JO C 299, 4.10.2012, p. 115, JO C 332, 8.10.2015, p. 68.

prezenței femeilor pe această piață, vor fi esențiale pentru sustenabilitatea și caracterul adecvat al pensiilor în viitor ⁽⁵¹⁾. De exemplu, un indice european comparativ privind caracterul sustenabil și adecvat al pensiilor ar constitui un criteriu de referință care să stea la baza eforturilor statelor membre de a reforma sistemele lor de pensii și de a reduce sărăcia.

3.23 Obiectivul de a determina lucrătorii să rămână mai mult timp în activitate trebuie însoțit de o abordare care să țină seama de toate etapele vieții, ceea ce înseamnă condiții bune de muncă, inclusiv politici privind sănătatea, siguranța și timpul de lucru, precum și măsuri de stimulare a valorificării oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții. O carieră profesională mai lungă, până la vârsta de pensionare, cu un venit decent pe perioada anilor de muncă, care să genereze o pensie decentă, precum și politici care să faciliteze o tranziție lină spre pensionare pentru lucrătorii în vârstă sunt, de asemenea, condiții preliminare: evoluția stilului nostru de lucru este, la rândul său, un factor-cheie în acest sens.

3.24 Standardele de securitate socială din UE diferă considerabil, în funcție de diferitele sisteme și tradiții. CESE s-a pronunțat în favoarea unor priorități strategice mai clare ale UE în domeniul politicii sociale și a elaborării unui cadru general de principii referitoare la politica socială, ca parte a unui program de lucru detaliat. CESE a menționat, de asemenea, necesitatea de a se urmări obținerea unui nivel obligatoriu de protecție socială ⁽⁵²⁾ și a propus să se definească standarde la nivel înalt la nivelurile corespunzătoare, ținând cont de cerințele de sustenabilitate și de adecvare. Este necesar un schimb îmbunătățit de bune practici, pentru un mecanism de securitate socială mai incluziv pentru toate persoanele care trăiesc în mod legal în UE. În contextul provocărilor reprezentate de „Munca 4.0” și al apariției unor noi forme de ocupare și ocupare parțială a forței de muncă, este esențial să se reflecteze și să se decidă cu privire la modul în care își pot reforma statele membre sistemele de securitate socială, astfel încât asigurările de șomaj să se dezvolte, devenind asigurări de muncă favorabile incluziunii, care pot funcționa ca o plasă de siguranță viitoare și, de asemenea, pot facilita ocuparea forței de muncă și munca decentă. Este important să se asigure faptul că munca este o opțiune mai atractivă decât dobândirea unor alocații, prin crearea unor stimulente adecvate pentru ca oamenii să aibă o situație mai bună atunci când lucrează, garantând, în același timp, siguranța unui venit pentru persoanele care nu găsesc un loc de muncă. Efectuarea unor analize comparative în acest domeniu ar putea reprezenta o valoare adăugată pentru statele membre în vederea îmbunătățirii, dacă este necesar, a condițiilor de eligibilitate, a duratei și a nivelurilor de prestații.

3.25 Încă din 2009, CESE a subliniat că Europa trebuie să-și recapete poziția de lider în cercetare și inovare. Comitetul a subliniat că performanța în domeniile științifice și tehnice, precum și aplicarea lor într-o economie globalizată competitivă ar garanta că Europa are un viitor în arena industrială globală. Mai mult, el a subliniat că un climat social deschis progresului este o condiție prealabilă pentru inovare ⁽⁵³⁾. Spiritul antreprenorial creativ, care generează oportunități de locuri de muncă, joacă, de asemenea, un rol esențial în ceea ce privește crearea unui mediu favorabil inovării. Societății civile îi revine un rol esențial în acest proces.

3.26 CESE consideră că există o legătură între capacitatea de inovare la locul de muncă și participarea lucrătorilor. Mai mult decât atât, un management al afacerilor „adecvat” și „durabil” trebuie să se bazeze pe structurile și practicile juridice consacrate și testate de pe piața internă în ceea ce privește participarea lucrătorilor prin informare, consultare și, acolo unde este cazul, și prin implicarea acestora ⁽⁵⁴⁾. Dispozițiile privind implicarea obligatorie a lucrătorilor ar trebui să fie consolidate și universal aplicate în legislația UE, pe baza standardelor deja atinse ⁽⁵⁵⁾.

3.27 Schimbările climatice prezintă provocări ecologice și sociale majore pentru Europa și restul lumii. Viitorul muncii va fi, de asemenea, modelat de nevoia urgentă de a ne transforma economiile, industriile și locurile de muncă din perspectiva protejării planetei. CESE salută ratificarea, de către UE, a Acordului de la Paris și s-a pronunțat în favoarea unei coaliții a societății civile și a autorităților teritoriale pentru a îndeplini angajamentele COP 21 ⁽⁵⁶⁾. Realizarea acestor angajamente trebuie să fie conformă cu angajamentele UE de reducere a sărăciei. Sprijinirea unei tranziții juste, a unei munci decente și a capacității de inserție profesională va necesita investiții în resurse care să sprijine comunitățile și lucrătorii în sectoare deja afectate de această tranziție și, în egală măsură, să anticipe și faciliteze viitoarea restructurare și tranziție spre o economie mai ecologică și mai durabilă. Planul de investiții pentru Europa ar trebui să sprijine proiecte în conformitate cu angajamentele COP 21.

⁽⁵¹⁾ Comitetul pentru protecție socială, Monitorul performanței în materie de protecție socială (SPPM) – Raportul privind principalele provocări în domeniul social și principalele mesaje din partea CPS, 12606/16.

⁽⁵²⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 40.

⁽⁵³⁾ Document de poziție a EESC privind cercetarea și inovarea în UE (EESC-13-19-EN).

⁽⁵⁴⁾ JO C 161, 6.6.2013, p. 35.

⁽⁵⁵⁾ A se vedea nota de subsol 54.

⁽⁵⁶⁾ JO C 389, 21.10.2016, p. 20.

4. Nevoia de investiții sociale

4.1 Atât dezechilibrele sociale, cât și cele economice reprezintă o amenințare la adresa UE. Ele subminează coeziunea socială și credibilitatea politică și împiedică progresul economic. CESE s-a pronunțat deja în ceea ce privește necesitatea de a eradică sărăcia, ca prioritate, și de a transforma combaterea sărăciei și a excluziunii sociale într-una dintre componentele majore ale pilonului ⁽⁵⁷⁾.

4.2 Recunoscând că reducerea sărăciei ține în primul rând de competența statelor membre, CESE solicită, în același timp, Consiliului Uniunii Europene să își reafirme angajamentul în raport cu obiectivul de reducere a sărăciei, din cadrul Strategiei Europa 2020, urmărind totodată o abordare mai integrată. Acest lucru înseamnă că reducerea sărăciei ar trebui abordată în mod sistematic prin procesul semestrului european și că Strategia Europa 2020 ar trebui corelată cu Agenda 2030 ⁽⁵⁸⁾. Creșterea economică și competitivitatea sunt esențiale, prin urmare o politică macroeconomică care să contribuie la crearea de locuri de muncă decente este importantă pentru reducerea inegalității și sărăciei.

4.3 CESE a afirmat anterior că, dacă politica orientată spre economii – axată în principal pe reducerea de cheltuieli – continuă fără a se lua măsuri adecvate pentru a genera creștere economică, coeziune socială și solidaritate, va deveni tot mai clar faptul că integrarea economică și prosperitatea Europei sunt expuse riscului de creștere a inegalităților sociale ⁽⁵⁹⁾. CESE solicită reînnoirea eforturilor de promovare a conceptului de investiții sociale în toate domeniile politice relevante ⁽⁶⁰⁾. CESE consideră că trebuie să se acorde mai multă atenție modului de corelare a celui de al doilea „Plan Juncker” cu obiectivele pachetului privind investițiile sociale. În plus, CESE solicită lansarea unui Pact european privind investițiile sociale ⁽⁶¹⁾, care să sprijine reformele sociale și investițiile sociale, în beneficiul unei convergențe economice, sociale și teritoriale reînnoite.

4.4 CESE a salutat pachetul Comisiei privind investițiile sociale, care a semnalat o schimbare de paradigmă către punerea accentului pe investițiile sociale, privite ca reprezentând nu costuri, ci o investiție în potențialul Europei de dezvoltare și ocupare a forței de muncă ⁽⁶²⁾. CESE regretă că nu s-a făcut mai mult pentru punerea efectivă în aplicare a acestor obiective. Investițiile sociale oferă beneficii economice și sociale în timp, din perspectiva creșterii ocupării forței de muncă sau a veniturilor din muncă, a îmbunătățirii stării de sănătate, a reducerii șomajului, a îmbunătățirii educației, a reducerii sărăciei și excluziunii sociale etc. De asemenea, ele ridică nivelul de prosperitate și bunăstare, stimulând totodată economia prin asigurarea unei forțe de muncă mai calificate și garantarea creșterii productivității și ocupării forței de muncă. Astfel de investiții, în special atunci când favorizează dezvoltarea economică, ar contribui și la consolidarea competențelor și a calificărilor persoanelor și ar îmbunătăți oportunitățile de care acestea beneficiază în societate și pe piața forței de muncă, stimulând în același timp economia și ajutând UE să iasă din criză mai puternică și mai competitivă. Mai mult, ele ar asigura cheltuieli publice mai eficiente și mai eficace, generând economii în bugetele publice pe termen mediu și lung.

4.5 CESE a salutat deja faptul că rolul important al economiei sociale, al întreprinderilor sociale, al societății civile și al partenerilor sociali în punerea în aplicare a pachetului de investiții sociale este recunoscut în mod expres de către Comisie ⁽⁶³⁾.

4.6 CESE și-a exprimat deja opinia că stabilirea unui venit minim european printr-o directivă-cadru ar contribui la combaterea excluziunii sociale, ar asigura coeziune economică și teritorială, ar duce la protejarea drepturilor fundamentale, la garantarea unui echilibru între obiectivele economice și sociale și la repartizarea echitabilă a bunăstării și veniturilor. El reiterează solicitarea adresată Comisiei de a examina posibilitățile de finanțare pentru asigurarea unui venit minim european și crearea unui fond adecvat ⁽⁶⁴⁾.

4.7 CESE își reafirmă opinia că existența unor sisteme de protecție socială durabile, eficace și eficiente este de cea mai mare importanță pentru toate societățile din UE. Acestea sunt mijloace esențiale pentru a menține coeziunea socială și teritorială, solidaritatea și stabilitatea în societate și pentru a sprijini creșterea economică. Sistemele de protecție socială au, de asemenea, o funcție importantă de stabilizatori automați, astfel cum s-a demonstrat în timpul crizei. Recunoscând în același timp că deciziile privind structura și conținutul politicilor sociale țin în primul rând de competența statelor membre,

⁽⁵⁷⁾ JO C 133, 14.4.2016, p. 9.

⁽⁵⁸⁾ A se vedea nota de subsol 57.

⁽⁵⁹⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 33.

⁽⁶⁰⁾ Contribuția CESE la programul de lucru al Comisiei pentru 2017, 14 iulie 2016.

⁽⁶¹⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 1.

⁽⁶²⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 91.

⁽⁶³⁾ A se vedea nota de subsol 62.

⁽⁶⁴⁾ JO C 170, 5.6.2014, p. 23 (acest aviz nu a primit sprijin din partea grupului „angajatori”; a se vedea <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf>).

inițiative naționale și europene ar trebui să facă mai eficiente și să îmbunătățească sistemele de protecție socială care acoperă securitatea socială, asistența socială și serviciile sociale, asistența medicală și asigurarea de locuințe⁽⁶⁵⁾. În conformitate cu indicațiile Consiliului și ale Comitetului pentru protecție socială, statele membre ar trebui să își continue eforturile de a îmbunătăți performanța sistemelor de protecție socială și ar trebui să se asigure că acestea oferă rezultate sociale mai bune, maximizând, în același timp, impactul pozitiv al ocupării forței de muncă și al dezvoltării⁽⁶⁶⁾.

4.8 Instituțiilor naționale de securitate socială și autorităților publice le revine responsabilitatea de a asigura servicii sociale universale, de calitate, accesibile și la prețuri convenabile. Statul trebuie să acrediteze serviciile respective, să facă investiții în ele și să supravegheze accesul la furnizarea lor, acestea putând fi prestate de autorități publice ori de furnizori cu sau fără scop lucrativ, după cum se întâmplă deja în mai multe țări din UE. Organizațiile reprezentative ale societății civile, în special partenerii sociali, întreprinderile sociale și societățile mutuale joacă un rol important. Acest rol se extinde la elaborarea, punerea în aplicare, asigurarea și supravegherea sistemelor de securitate socială, de asigurări de sănătate și de asistență socială. Mai mult decât atât, o cooperare mai strânsă între toți actorii poate contribui la o utilizare mai eficientă și mai bună a resurselor publice în realizarea politicilor sociale. Aceasta ar trebui să includă, de asemenea, posibilitatea de a face uz de parteneriate între autoritățile publice și sectorul privat, respectând în același timp caracteristicile sistemelor naționale.

4.9 CESE consideră că este nevoie de un dialog mai solid și mai transparent între actorii relevanți pentru a transforma sistemele de protecție socială astfel încât ele să fie mai durabile în ceea ce privește canalizarea resurselor în investiții publice eficiente, eficiente și relevante, cu respectarea deplină a drepturilor sociale și în scopul promovării acestora și, în special, a principiilor fundamentale ale sistemelor de securitate socială ale statelor membre.

4.10 Tranziția spre Muncă 4.0 trebuie să fie însoțită de tranziția paralelă spre Protecție socială 4.0. Criza, creșterea lentă, nivelurile ridicate ale șomajului și o combinație între creșterea îmbătrânirii populației și scăderea forței de muncă pun sub semnul întrebării sustenabilitatea și caracterul adecvat al sistemelor de protecție socială. În paralel, serviciile sociale sunt din ce în ce mai solicitate, în special ca urmare a îmbătrânirii populației, dar resursele necesare pentru a face față acestei cereri sunt limitate. Prin urmare, reformele sunt esențiale pentru instituirea unor sisteme de protecție socială, a unor politici și a unor servicii sociale eficiente și eficiente din punct de vedere economic. Pilonul trebuie să fie nu numai în măsură să răspundă schimbărilor care au loc pe piața forței de muncă, dar și să urmărească să ofere sprijin statelor membre pentru a găsi soluții adecvate ca răspuns la schimbările importante survenite în ceea ce privește sistemele de protecție socială, politicile și serviciile sociale. Obiectivul principal ar trebui să fie garantarea calității, durabilității, accesibilității, disponibilității și caracterului lor adecvat pentru toți cei care depind de ele, prin intermediul unor cadre de reglementare și al unor politici adecvate.

4.11 De asemenea, CESE recunoaște că presiunea continuă asupra bugetelor publice, schimbările demografice, transformările societății și apariția unor noi provocări sociale au generat, în numeroase state membre, forme noi și inovatoare de organizare pentru finanțarea și furnizarea de prestații și servicii. Acest fenomen, cunoscut sub denumirea de inovare socială, este determinat de necesitatea de a se răspunde nevoilor sociale nesatisfăcute. El completează sistemul tradițional de prestații sociale furnizat de stat, prin mobilizarea unei game largi de actori sociali și economici și resurse financiare, în cooperare cu autoritățile locale. Cu toate acestea, nu trebuie să înlocuiască responsabilitatea și rolul statului și al diverselor sale componente publice în asigurarea accesului universal la servicii de calitate, accesibile și sustenabile pentru rezidenții UE, în conformitate cu practicile naționale. Inovarea socială creează capital social și consolidează rolul comunităților locale. Se recomandă ca atât Comisia Europeană, cât și statele membre să se asigure că principalele instrumente, precum achizițiile publice și fondurile structurale și de investiții europene, sunt utilizate în mod eficient, pentru a susține inovarea socială și întreprinderile economiei sociale.

4.12 CESE a subliniat, în numeroase rânduri, rolul specific și important jucat de economia socială, inclusiv de întreprinderile sociale, în furnizarea de soluții economice și sociale⁽⁶⁷⁾. Acest sector constituie un element-cheie al modelului social european și contribuie în mod direct la coeziunea socială și economică și la evoluțiile din acest domeniu, la o distribuție mai echitabilă a veniturilor și a bogăției și la cetățenia activă. Mai recent, CESE a solicitat un Plan de acțiune al UE privind economia socială⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁵⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu, în Bulgaria, Irlanda, România și Spania.

⁽⁶⁶⁾ Concluziile Consiliului din 2015 privind guvernarea socială pentru o Europă favorabilă incluziunii (documentul 14129/15 al Consiliului) și Comitetul pentru protecție socială, Monitorul performanței în materie de protecție socială (SPPM) – Raportul privind principalele provocări sociale și mesajele-cheie din partea CPS (documentul 12606/16 al Consiliului).

⁽⁶⁷⁾ A se vedea, de exemplu, JO C 117, 26.4.2000, p. 52; JO C 318, 23.12.2009, p. 22; JO C 229, 31.7.2012, p. 44; JO C 458, 19.12.2014, p. 14; Proiectul privind antreprenoriatul social. Rolul important al economiei sociale a fost, de asemenea, abordat în mai multe dezbateri la nivel național, de exemplu în Bulgaria, Estonia, Italia, Lituania, Portugalia și Spania.

⁽⁶⁸⁾ Contribuția CESE la programul de lucru al Comisiei Europene pentru 2017, 15 iunie 2016.

4.13 În general, și în cadrul competențelor UE, pilonul ar trebui să urmărească să ofere un cadru comun de referință pentru a evalua și monitoriza cadrul juridic și politic național necesar pentru a asigura dreptul la servicii de bună calitate, în special în materie de prestații de protecție socială⁽⁶⁹⁾, incluzând disponibilitatea, caracterul convenabil și accesibilitatea serviciilor sociale, precum și durabilitatea și eficiența lor. Acest lucru ar trebui să se aplice tuturor domeniilor securității sociale⁽⁷⁰⁾, precum și tuturor celorlalte servicii (de protecție) sociale.

4.14 În aceeași ordine de idei, pilonul ar trebui să creeze stimulentele necesare pentru statele membre pentru a asigura portabilitatea acestor drepturi dobândite în conformitate cu criteriile naționale relevante, asigurând astfel libera circulație a cetățenilor. O astfel de recunoaștere ar putea permite un sprijin mai bine adaptat, astfel încât fiecare individ să își organizeze viața profesională și cea privată. Acestea ar oferi mijloace mai respectuoase și flexibile de a se adapta la ciclul de viață al oricărui cetățean al Uniunii Europene, facilitând în special o tranziție lină în momentul integrării pe piața forței de muncă, evoluării în cadrul pieței forței de muncă și părăsirii pieței forței de muncă.

4.15 În plus, pilonul ar trebui să fie utilizat pentru a stabili criteriile de referință în ceea ce privește furnizarea serviciilor esențiale. Strategiile de punere în aplicare de către statele membre ar trebui elaborate ținând seama de situațiile socioeconomice și fiscale specifice fiecărei țări. Criteriile de referință nu ar trebui limitate la disponibilitatea serviciilor și ar trebui să conducă la punerea în aplicare a principiilor fundamentale consacrate în Protocolul 26 (acces universal, calitate, siguranță, accesibilitate, tratament echitabil și promovarea drepturilor utilizatorilor). Cadrul european de calitate pe bază voluntară pentru serviciile sociale și Cadrul european de calitate pentru educația și îngrijirea copiilor preșcolari ar trebui utilizate ca puncte de referință pentru dezvoltarea criteriilor de referință.

4.16 Principiul egalității de șanse pentru toți este consacrat în tratatele europene și trebuie să se reflecte pe deplin și în mod adecvat într-un pilon social favorabil incluziunii. Întrucât acquis-ul UE prevede deja un set comun de standarde minime pentru lucrătorii din toată Europa, acestea trebuie să fie puse în aplicare. Trebuie să se asigure egalitatea și nediscriminarea între bărbați și femei, precum și în rândul tuturor grupurilor din societatea noastră, inclusiv al persoanelor cu handicap, al persoanelor LGBTI, al persoanelor care aparțin minorităților etnice și al altor persoane care se confruntă cu discriminarea.

4.17 Atingerea unor niveluri mai ridicate de participare pe piața forței de muncă a diverselor grupuri ale populației din Europa este esențială pentru abordarea problemelor îmbătrânirii demografice și scăderii populației în vârstă de muncă. De asemenea, este nevoie să se realizeze progrese în ceea ce privește promovarea egalității și a nediscriminării în alte aspecte ale vieții, dincolo de muncă, cum ar fi accesul la bunuri și servicii, educația, locuințele și asistența medicală. În acest context, se speră că discuțiile cu privire la o directivă privind egalitatea de tratament a UE în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii vor fi relansate rapid.

5. Rezultatele dezbaterilor cu societatea civilă organizată

5.1 În perioada 2 septembrie-2 noiembrie 2016, CESE a organizat dezbateri cu societatea civilă organizată din toate statele membre. Dezbaterile au fost coordonate de trei membri ai CESE („triouri”) din fiecare stat membru, adesea în cooperare cu Comisia Europeană (15 dezbateri) sau cu Consiliul Economic și Social național (șapte dezbateri). Printre participanți s-au numărat reprezentanți ai diferitelor organizații ale angajatorilor, sindicatelor și ai altor organizații ale societății civile, precum și, între-un număr mai redus, reprezentanți din mediul academic. În total, la cele 28 de dezbateri au participat aproximativ 1 800 de reprezentanți ai organizațiilor societății civile.

5.2 În majoritatea dezbaterilor, s-au purtat discuții pe baza unui set de întrebări fundamentale. Dezbaterile au acoperit o gamă largă de aspecte, reflectând diferitele sisteme naționale, prioritățile și circumstanțele specifice. În urma dezbaterilor, trioul de coordonatori a elaborat rapoarte naționale care, în cele mai multe cazuri, au inclus concluzii și/sau recomandări. Acestea au fost întrebările care au servit drept punct de plecare al discuțiilor:

1. Care considerați că sunt cele mai urgente provocări economice și sociale din Europa și din țara dumneavoastră? De ce anume este nevoie pentru abordarea lor?
2. Credeți că este nevoie de un pilon al drepturilor sociale și, în caz afirmativ, cum ar trebui conceput acesta pentru a aborda principalele provocări sociale și economice din Europa și din țara dumneavoastră?

⁽⁶⁹⁾ Inclusiv în caz de invaliditate, îngrijire pe termen lung, îngrijire a copiilor.

⁽⁷⁰⁾ Îngrijiri medicale și indemnizații de boală, prestații de șomaj, prestații pentru limită de vârstă, prestații în caz de accident de muncă, prestații familiale, prestații de maternitate, prestații de invaliditate și prestații de urmaș.

3. Cum ar putea răspunde o nouă strategie europeană privind piața muncii necesităților în materie de securitate și flexibilitate ale întreprinderilor, lucrătorilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă? Cum ar putea această strategie să ia în considerare aspecte importante, cum ar fi noile realități care constau în economii și piețe ale forței de muncă din ce în ce mai digitalizate, provocarea reprezentată de îmbătrânirea populației, precum și nevoia de a facilita tranzițiile pe piața muncii?
4. Cum se poate asigura sustenabilitatea sistemelor de protecție socială și alocarea cu prioritate a resurselor disponibile către investiții și servicii sociale eficiente, relevante și necesare? Ce roluri trebuie atribuite diferiților actori?
5. Cum ar putea pilonul european al drepturilor sociale să contribuie semnificativ la convergența economică și socială în întreaga Europă?
6. De ce avem nevoie pentru a promova și a susține coeziunea socială în Europa?

5.3 Concluziile/recomandările din rapoartele elaborate de triourile de membri au arătat că diferitele dezbateri s-au desfășurat în jurul unor teme și subiecte comune. Ele sunt prezentate în rezumat în această secțiune a avizului.

5.3.1 În ceea ce privește domeniul de aplicare și structura pilonului european al drepturilor sociale:

- În 18 state membre, concluziile/recomandările arată că societatea civilă organizată sau o parte a acesteia sprijină inițiativa de lansare a pilonului (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK). În 12 state membre (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK), s-a declarat că obiectivele, domeniul de aplicare și/sau conținutul pilonului ar trebui să fie mai bine clarificate.
- În 13 state membre, concluziile au evidențiat interdependența dintre politicile economice și sociale (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK). În plus, în nouă state membre (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) a fost subliniată importanța creșterii economice, iar în șase state, cea a competitivității (EE, ES, FI, DK, MT, SE).
- În 12 state membre, concluziile arată că pilonul ar trebui aplicat la nivelul întregii UE (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK și SE).
- În nouă state membre, concluziile conțin referiri fie la punerea în aplicare a pilonului/asigurarea respectării legislației aferente, fie la punerea în aplicare a acquis-ului și politicilor existente/asigurarea respectării legislației aferente (BG, DK, EE, HR, IE, LV, LT, PL, SE). În cinci dintre acestea (BG, HR, IE, LV, LT), s-a precizat în mod expres că pilonul ar trebui să fie inclus în semestrul european.
- În concluziile din opt țări (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) a fost scoasă în evidență necesitatea de a promova coeziunea socială și de a combate creșterea sărăciei, inegalităților și excluziunii.
- În șapte state membre (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) s-a atras atenția asupra necesității de a respecta principiul subsidiarității. În acest context, trei state membre nordice (FI, SE, DK) au pledat în favoarea competenței naționale de negociere colectivă, iar alte trei state membre s-au pronunțat pentru repartizarea competențelor (FI, SE, BE).
- Chestiunea convergenței (inclusiv convergența ascendentă, convergența politicilor sociale și/sau convergența generală între statele membre) a fost menționată de opt state membre (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK).
- Concluziile/recomandările din șase state membre menționează nevoia de investiții publice, private și/sau sociale (CZ, EL, ES, HR, IE, SI).

5.3.2 Principalele teme abordate în concluzii/recomandări, legate de schița preliminară a Comisiei privind pilonul drepturilor sociale:

- Rolul esențial al dialogului social a fost menționat în concluziile/recomandările din 11 state membre (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK).
- În șapte state membre (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI), a fost subliniată importanța dialogului civil (cu toate că acest aspect nu a fost inclus în schița preliminară a Comisiei).

- În șase state membre (CY, DK, HR, HU, PL, SI), concluziile au subliniat necesitatea adaptării la schimbări, în special datorită digitalizării.
- Necesitatea de a se ține seama de provocările și schimbările care rezultă din evoluția demografică a fost menționată în concluziile din trei țări (BG, CY, SI).
- Aspecte cum ar fi prestațiile și serviciile sociale integrate, asistența medicală și prestațiile în caz de boală, pensiile, alocațiile de șomaj, venitul minim și accesul la servicii esențiale (care se numără printre cele 20 de principii prevăzute în schița preliminară a Comisiei referitoare la pilon), precum și asigurările sociale, standardele sociale și sustenabilitatea sistemelor de protecție socială au fost subiectele cel mai frecvent menționate în concluzii/recomandări. La una sau mai multe dintre aceste chestiuni se face referire în concluziile 22 de state membre (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK).
- Ocuparea forței de muncă, crearea de locuri de muncă și combaterea șomajului (inclusiv a șomajului în rândul tinerilor) au fost menționate în concluziile/recomandările din șapte țări (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO).
- În 11 state membre (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI), concluziile s-au axat pe educație și competențe (inclusiv în contextul digitalizării pe piața forței de muncă).
- În 10 state membre (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK), concluziile au subliniat necesitatea de a asigura participarea pe piața forței de muncă a grupurilor marginalizate sau subreprezentate; în șapte dintre acestea (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) a fost menționată, în acest context, egalitatea de gen.
- În opt state membre (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) a fost menționată una sau mai multe din următoarele chestiuni: necesitatea stabilității locului de muncă, tranziția profesională, munca decentă și/sau securitatea socială, uneori în contextul digitalizării pe piața forței de muncă.
- În trei state membre (DK, FI, SI) concluziile menționează faptul că conceptul de „flexicuritate” ar putea contribui la o orientare spre viitor a modelului social european, subliniind necesitatea unui echilibru între flexibilitate și securitate și luarea în considerare a necesităților economice în ceea ce privește flexibilizarea muncii.

5.4 Concluziile/recomandările au evidențiat, de asemenea, că aspectul cel mai controversat a fost dacă pilonul ar trebui să prevadă măsuri legislative. La nivelul fiecărui stat și la nivel european, participanții aveau opinii divergente cu privire la această problemă; reprezentanții angajatorilor (în general) nu sprijină ideea unei noi legislații, pe când reprezentanții sindicatelor se pronunță (în general), în favoarea acestei idei.

6. Guvernanța

6.1.1 Pilonul european al drepturilor sociale trebuie să fie definit cu mult mai multă claritate nu numai în ceea ce privește conținutul, procesele, inițiativele concrete pentru punerea în aplicare, finanțarea și monitorizarea sa, ci și în ceea ce privește rolul diferiților actori. Chestiunea guvernanței este de cea mai mare importanță și trebuie abordată cu respectarea prevederilor tratatelor, inclusiv a principiului subsidiarității. Cetățenii au dreptul să știe cine este responsabil și susceptibil de a fi tras la răspundere pentru fiecare decizie.

6.1.2 În ceea ce privește actorii relevanți și rolul acestora, CESE subliniază că, în chestiunile legate de piața forței de muncă, un parteneriat la nivelul UE și la nivel național între autoritățile publice și partenerii sociali este instrumentul esențial pentru îmbunătățirea progreselor politice în vederea atingerii unor obiective care se bucură de un sprijin extins. În domeniul protecției sociale, guvernele, autoritățile publice/regionale/locale și diferitele instituții naționale care se ocupă cu organizarea securității sociale, precum și furnizorii de servicii sociale, joacă un rol central. În plus, și partenerii sociali au de multe ori un rol și responsabilități în elaborarea și punerea în aplicare a sistemelor de protecție socială și în serviciile sociale. Alte părți interesate, cum ar fi agențiile sociale, pot dispune de expertiză, în special în domeniul asistenței sociale, și pot juca un rol și asigura plase de siguranță pentru acea categorie a populației expusă riscului de sărăcie.

6.1.3 CESE subliniază că pilonul poate deveni un proiect pozitiv pentru Europa și pentru toți, dar numai în cazul în care rezultatele lui devin vizibile. În aceste vremuri de criză, pilonul poate constitui o bună ocazie de a demonstra că nivelul european poate încă să ofere un răspuns adecvat, acolo unde este cazul, la provocările cu care se confruntă oamenii obișnuiți, respectând, în același timp, pe deplin repartizarea competențelor și principiul subsidiarității. În special, pilonul ar trebui să servească la promovarea bunăstării oamenilor, în conformitate cu obligația tratatului în ce privește, printre altele, „o economie socială de piață cu grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forței de muncă și spre progres social, precum și [...] un nivel înalt de protecție și [...] îmbunătățire a calității mediului” (articolul 3 din Tratatul UE). În plus, pilonul ar trebui să contribuie la o mai bună funcționare a piețelor forței de muncă și a sistemelor de protecție socială. În același timp, CESE este îngrijorat de lipsa de claritate a domeniului de aplicare a pilonului. CESE se teme că aceasta ar putea genera chiar mai multă incertitudine și frustrare, prin creșterea așteptărilor care nu vor fi îndeplinite sau nu pot fi îndeplinite ⁽⁷¹⁾.

6.2 Drepturi sociale pentru toți

6.2.1 Comisia propune ca pilonul să se aplice mai întâi în zona euro, întrucât aceasta a început deja un proces de integrare și consolidare spre o mai mare convergență. În același timp, prevederile sociale conținute în tratatele UE ⁽⁷²⁾ se referă la toate statele membre ale UE. Reflectând ceea ce s-a afirmat în numeroase dezbateri naționale, CESE consideră că pilonul ar trebui să se aplice tuturor celor 28 de state membre ale UE.

6.2.2 Într-un aviz anterior, CESE a menționat că politicile macroeconomice durabile din punct de vedere social reprezintă o condiție prealabilă pentru o redresare economică mai fermă și pentru asigurarea coeziunii sociale. De asemenea, luarea în considerare în mai mare măsură a realităților economice este o condiție esențială pentru obținerea unei ocupări productive a forței de muncă și realizarea unor politici sociale bine definite, atât la nivel european, cât și național, într-un mod echitabil din punctul de vedere al diferitelor generații. Comitetul salută accentul pus pe utilizarea flexibilității în cadrul normelor Pactului de stabilitate și de creștere, în temeiul căreia Comisia va lua în considerare anumite investiții publice în momentul calculării deficitului bugetar, însă consideră că această măsură este insuficientă și parțială ⁽⁷³⁾.

6.3 Semestrul european

6.3.1 Semestrul european și programele naționale de reformă – care se aplică în aceeași măsură și în țările din afara zonei euro – ar trebui să devină principalii vectori pentru punerea în aplicare și monitorizarea pilonului. Cu toate acestea, având în vedere mecanismele suplimentare de monitorizare macroeconomică care există în cadrul semestrului european pentru țările din zona euro, este posibil ca acestea să elaboreze criterii de referință relevante suplimentare, menite să sprijine reformele naționale. Legătura dintre pilon și Semestrul european a fost menționată în cadrul mai multor dezbateri ce au avut loc la nivel național ⁽⁷⁴⁾.

6.3.2 CESE atrage atenția că unele dintre obiectivele economice ale guvernărilor economice din ultimii ani ar trebui armonizate mai bine cu obiectivele de politică socială ale UE stipulate la articolul 4 alineatul (2) din TFUE ⁽⁷⁵⁾. În conformitate cu clauza socială orizontală, toate măsurile din cadrul semestrului european ⁽⁷⁶⁾ trebuie să facă obiectul unei evaluări a impactului social. Rezultatele acestora ar trebui publicate și discutate atât la nivel național, cât și la nivel european ⁽⁷⁷⁾.

6.3.3 CESE a declarat anterior că, în timpul semestrului european, obiectivele legate de ocuparea forței de muncă și obiectivele sociale ar trebui să fie plasate pe picior de egalitate cu considerațiile macroeconomice ⁽⁷⁸⁾. CESE a recomandat, de asemenea, să existe indicatori comparabili și comuni, de exemplu în materie de sărăcie și inegalitate, precum și evaluări obligatorii ale impactului social al tuturor planurilor de reformă propuse în programele naționale de reformă (PNR) și în recomandările specifice fiecărei țări ⁽⁷⁹⁾.

6.3.4 CESE solicită reechilibrarea semestrului european, astfel încât tabloul de bord existent cu indicatorii-cheie de ocupare a forței de muncă și sociali să fie luat în considerare în formularea recomandărilor specifice fiecărei țări.

⁽⁷¹⁾ S-a pus problema lipsei de claritate în numeroase state membre, anumite categorii ale societății civile exprimându-și îngrijorarea că ea ar putea funcționa ca un bumerang. În cazul în care se creează așteptări care, în cele din urmă, nu vor fi îndeplinite, acest lucru ar putea conduce la creșterea neîncrederii și frustrării.

⁽⁷²⁾ Articolul 3 din Tratatul UE, articolul 9 din TFUE, titlul X din TFUE și Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

⁽⁷³⁾ JO C 268, 14.8.2015, p. 33.

⁽⁷⁴⁾ Dezbaterile la nivel național din Austria, Bulgaria, Italia, Țările de Jos și România.

⁽⁷⁵⁾ A se vedea nota de subsol 59.

⁽⁷⁶⁾ Articolul 9 din TFUE.

⁽⁷⁷⁾ A se vedea nota de subsol 57.

⁽⁷⁸⁾ A se vedea nota de subsol 61.

⁽⁷⁹⁾ A se vedea nota de subsol 57.

6.3.5 Obiectivul de a obține un plus de convergență prin îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ar trebui să fie facilitat prin stabilirea unor obiective specifice, care țin cont de Strategia Europa 2020 și de obiectivele de dezvoltare durabilă și orientează coordonarea politicilor economice, sociale și de ocupare a forței de muncă.

6.4 *Guvernanța economică și socială*

6.4.1 CESE este extrem de îngrijorat cu privire la stabilitatea UE, deoarece reformele necesare – cu sau fără modificări aduse tratatelor – au loc numai în ultimul moment și doar în urma unor presiuni puternice. Este nevoie de o nouă consolidare a coeziunii sociale, politice și economice în UE și de continuarea în mod coerent a integrării economice și monetare, ca bază pentru buna funcționare a UEM. Este, prin urmare, inevitabilă o dezbateră serioasă privind o arhitectură solidă a UEM, ceea ce presupune ajungerea la un consens în ceea ce privește atât obiectivele economice și sociale, cât și guvernanța convenită⁽⁸⁰⁾.

6.4.2 Coeziunea socială, politică și economică trebuie să fie pusă în aplicare pentru întărirea capacității de absorbție a șocurilor a uniunii economice și monetare. CESE subliniază că, în vederea asigurării convergenței necesare, trebuie acordată mai multă atenție divergenței între economiile țărilor din cadrul UEM și că sunt necesare reforme structurale echilibrate în aceste țări, în conformitate cu cerințele unei uniuni monetare și în conformitate cu exigențele naționale.

6.4.3 CESE a sugerat deja modul în care UEM ar putea fi mai bine concepută și a înaintat propuneri privind dezvoltarea, cât mai curând cu putință, a unui concept democratic și social elaborat prin aplicarea metodei comunitare. Acest lucru ar consolida reziliența democratică și ar corespunde obligațiilor sociale prevăzute în tratate⁽⁸¹⁾.

6.4.4 O UEM solidă din punct de vedere economic este de o importanță majoră. După cum a menționat anterior CESE, în acest context, guvernele statelor membre au o responsabilitate importantă pentru dezvoltarea în continuare a unei UEM democratice și sociale. Același lucru este valabil, atât la nivel național, cât și la nivel european, pentru partenerii sociali, pentru care UEM constituie cadrul global pentru diferitele lor sisteme de stabilire a salariilor și pentru structura pieței forței de muncă și a politicii sociale. În calitate de actori economici și sociali, ei decid în mare măsură cu privire la respectarea obiectivului comun de stabilitate a UEM⁽⁸²⁾. O mai mare participare a partenerilor sociali poate contribui la îmbunătățirea guvernanței UEM. Opiniile acestora cu privire la modul de organizare a pieței forței de muncă și a politicii sociale ar trebui, de asemenea, să fie considerate ca făcând parte din dezbaterile privind viitorul UEM⁽⁸³⁾. Un dialog consolidat și structurat cu societatea civilă ar putea, totodată, contribui la îmbunătățirea rezilienței democratice și a guvernanței.

6.4.5 CESE consideră că abordarea dezechilibrelor persistente și sădirea încrederii în rândul cetățenilor din întreaga Europă necesită o guvernanță economică mai eficientă și mai democratică, mai ales în zona euro⁽⁸⁴⁾.

6.5 *Aplicarea și reafirmarea acquis-ului social existent*

6.5.1 Pilonul european al drepturilor sociale ar trebui să urmărească să contribuie la aplicarea efectivă a acquis-ului social juridic existent ancorat în legislația primară și secundară a UE în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și drepturile sociale, incluzând, în special, protecția socială și supravegherea efectivă, prin inspecția muncii, și dreptul la o cale de atac eficientă și accesul la justiție. Ar trebui respectate pe deplin sursele de drept internațional obligatorii din punct de vedere juridic, ratificate de statele membre pentru cetățenii UE.

6.5.2 CESE consideră că pilonul oferă oportunitatea de reafirmare a acquis-ului social existent. Mai mult, procesul de dezvoltare a pilonului oferă, de asemenea, posibilitatea de a evalua ce funcționează și ce nu, ce lipsește și ce ar trebui să fie îmbunătățit în abordarea statelor membre și în abordarea UE, astfel încât să se promoveze convergența socială și economică reînnoită, creșterea durabilă și crearea de locuri de muncă în UE.

⁽⁸⁰⁾ A se vedea nota de subsol 59.

⁽⁸¹⁾ JO C 332, 8.10.2015, p. 8 și JO C 13, 15.1.2016, p. 33.

⁽⁸²⁾ A se vedea nota de subsol 59.

⁽⁸³⁾ A se vedea, de exemplu, In-depth Employment Analysis [Analiza aprofundată a situației ocupării forței de muncă].

⁽⁸⁴⁾ JO C 332, 8.10.2015, p. 8.

6.6 Resurse pentru stabilizarea socială a Europei

6.6.1 Fondul european pentru investiții strategice și fondurile structurale și de investiții europene sunt menite să joace un rol crucial în crearea de locuri de muncă, generarea de creștere economică și promovarea coeziunii teritoriale și sociale. CESE consideră că este necesară o utilizare mai eficientă și mai eficientă a acestor fonduri și că investițiile UE pe termen lung în infrastructuri și servicii sociale de înaltă calitate, inclusiv prin Fondul european pentru investiții strategice și Banca Europeană de Investiții, ar trebui să se bucure de prioritate și ar trebui să fie corelate cu punerea în aplicare a pilonului.

6.6.2 În limitele Pactului de stabilitate și de creștere, CESE a prezentat diferite opțiuni și propuneri. Una dintre acestea ar fi o regulă „de aur” sau, mai degrabă, „de argint”⁽⁸⁵⁾ pentru investițiile publice ale statelor membre, inclusiv în domeniul social, care ar trebui să se adauge investițiilor publice europene, printr-un sistem de parametri agreeți în comun care, în combinație cu reformele structurale adecvate, să încurajeze investițiile private⁽⁸⁶⁾.

6.6.3 În contextul bugetelor și al revizuirilor cadrului financiar multianual, CESE consideră că 25 % din fondurile structurale și de investiții europene, și anume Fondul social european și Fondul european de dezvoltare regională, trebuie utilizate, așa cum a indicat deja Comisia, pentru promovarea investițiilor în serviciile și politicile privind ajutorul social, sănătatea, educația și locuințele. În plus, anumite resurse din cadrul FSE ar trebui rezervate, la nivelul UE, ca finanțări disponibile pentru consolidarea capacităților partenerilor sociali. Comisia Europeană ar trebui să transmită orientări generale statelor membre cu privire la modul de promovare a investițiilor sociale în practică și cu privire la modul de monitorizare a calității și eficacității proiectelor.

6.6.4 În 2014, CESE s-a referit la utilizarea unui mecanism de redistribuire în cazul unor șocuri asimetrice⁽⁸⁷⁾ și a subliniat că UE și, în special, zona euro nu pot ignora consecințele sociale ale politicilor economice actuale, lăsându-le în întregime pe seama fiecărei țări în parte. Comitetul a subliniat necesitatea ca bugetele pentru educație și formare să fie considerate drept o investiție în viitor⁽⁸⁸⁾. Participanții la anumite dezbateri la nivel național au discutat pe marginea necesității și eventualei fezabilități a unui sistem european de asigurare împotriva șomajului sau a unui fond de ajustare⁽⁸⁹⁾. Aceste dezbateri au arătat că punctele de vedere cu privire la această chestiune variază considerabil și că aceste discuții trebuie continuate⁽⁹⁰⁾.

6.7 Legătura dintre strategiile la nivel global și la nivelul UE

6.7.1 Reflecțiile cu privire la pilon ar trebui să ia în considerare, de asemenea, acolo unde este cazul, dimensiunea globală. Cele mai recente dezbateri purtate în cadrul OIM, Consiliului Europei, OCDE și FMI sunt esențiale, în special în ceea ce privește dovezile care indică faptul că inegalitatea afectează durabilitatea creșterii și că redistribuirea nu dăunează creșterii. În cadrul acestor reflecții ar trebui recunoscut și faptul că durabilitatea modelului social european este corelată cu îmbunătățirea competitivității globale a Europei.

6.7.2 Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă a fost adoptată de către toate statele membre ale Organizației Națiunilor Unite în 2015. Ca atare, atingerea acestor obiective reprezintă o obligație pentru statele membre ale Uniunii Europene. CESE consideră că pilonul ar putea contribui semnificativ la Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, în special în ceea ce privește obiectivul 1 (eliminarea sărăciei); obiectivul 3 (sănătate și bunăstare); obiectivul 5 (egalitatea de gen) și obiectivul 8 (muncă decentă și creștere economică).

6.8 O strategie de ansamblu clară pentru un viitor mai bun în Europa

6.8.1 CESE invită Comisia să propună o strategie clară și coerentă pentru pilonul european al drepturilor sociale. CESE este de acord cu Comitetul pentru ocuparea forței de muncă (EMCO) și Comitetul pentru protecție socială (CPS), care au declarat că „pilonul european al drepturilor sociale ar trebui să aibă ca bază instrumentele existente, pe care să le îmbunătățească – inclusiv Strategia europeană privind ocuparea forței de muncă (EES) și Metoda deschisă de coordonare pentru protecție socială și incluziune socială (MDC în domeniul social); în acest mod, pilonul european al drepturilor sociale ar trebui să servească drept element călăuzitor pentru procesul de cultivare a convergenței sustenabile în sens ascendent în materie de rezultate în domeniul social și în domeniul ocupării forței de muncă, cu respectarea simultană a competențelor naționale”⁽⁹¹⁾. Definirea unor noi criterii de referință pentru evaluarea progreselor în ceea ce privește un număr restrâns de mari provocări legate de piața forței de muncă și de domeniul social ar putea face parte din acest proces. Instituirea unui

⁽⁸⁵⁾ A se vedea nota de subsol 73.

⁽⁸⁶⁾ JO C 451, 16.12.2014, p.10, pe tema unei mai mari flexibilități a PSC în ceea ce privește anumite „investiții publice”.

⁽⁸⁷⁾ A se vedea nota de subsol 86.

⁽⁸⁸⁾ JO C 327, 12.11.2013, p. 58; JO C 271, 19.9.2013, p. 1.

⁽⁸⁹⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu în Finlanda și Franța.

⁽⁹⁰⁾ A se vedea nota de subsol 59.

⁽⁹¹⁾ Pilonul european al drepturilor sociale, Aviz comun al EMCO și al CPS, 12605/16, aprobat de Consiliul Ocuparea Forței de Muncă, Politică Socială, Sănătate și Consumatori (EPSCO) la 13 octombrie 2016.

astfel de cadru de cooperare ar ajuta statele membre să obțină rezultate pozitive grație reformelor⁽⁹²⁾ și ar contribui la întărirea coeziunii sociale.

6.8.2 În pofida riscurilor evidente, CESE consideră totuși că UE este capabilă să se îmbunătățească și să devină mai democratică și mai socială. CESE va face tot ceea ce este necesar pentru a sprijini dezbaterile în statele membre și la nivelul UE, în scopul de a implica cetățenii „în construirea unui viitor mai bun în Europa”. O globalizare echitabilă, care să asigure o viață mai bună, oportunități de angajare suficiente și condiții de muncă echitabile pentru toți, se poate realiza numai dacă UE își menține unitatea și este capabilă să acționeze. Pentru a-și menține modelul de societate, Europa trebuie să fie în măsură să se adapteze la realitățile în schimbare, pentru a maximiza oportunitățile oferite tuturor. Aceasta este alternativa noastră la protecționism, naționalism și populism.

Bruxelles, 25 ianuarie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽⁹²⁾ Dezbateri la nivel național, de exemplu în România.